

SOCIAL ULIGHED I SUNDHED

ANBEFALINGER TIL INDSATSER FOR AT MINDSKE SOCIAL
ULIGHED I SUNDHED, BASERET PÅ DRØFTELSE PÅ FEM
TVÆRKOMMUNALE TEMADAGE

Center for
Forebyggelse i praksis

KL

SOCIAL ULIGHED I SUNDHED

En række kommuner har deltaget i fem tværkommunale temadage med henblik på at drøfte, hvad kommunerne kan gøre for at mindske den sociale ulighed i sundhed.

Dette notat samler op på deltagernes egne forslag til effektive indsatser, som har betydning for social ulighed i sundhed og som er mulige at påvirke gennem kommunale indsatser. Forslag til indsatser handler om¹:

- Børns tidlige udvikling
- Skolegang og overgang til ungdomsuddannelse
- Sundhedsadfærd
- Beskæftigelse
- Social udsathed

Nedenstående liste med forslag til indsatser er ikke udtømmende, men emnerne var gennemgående på de fem temadage. Forslagene kan anvendes som inspiration til lokale drøftelser, hvor social ulighed i sundhed er på dagsordenen.

Børns tidlige udvikling

Deltagerne drøftede overgange i børns og unges liv og samarbejde med og omkring familien. Kommuner tilbyder alle nyfødte børn og deres forældre besøg i hjemmet af sundhedsplejerske og følger senere op med ind- og udskolingsundersøgelser og regelmæssige undersøgelser og samtaler under hele skoleforløbet. Deltagerne havde også fokus på dagtilbud (og skolen), som har stor betydning for børns udvikling, fordi børnenes adgang til et udviklende pædagogisk miljø til en vis grad kan kompensere for manglende stimulering i hjemmet. Forslag til indsatser kan opsummeres til følgende:

- Universelt tilbud om sundhedspleje og ekstra opmærksomhed til mindre ressourcestærke familier
- Fokus på børns trivsel, sprog og motorik i dagtilbud og skole og tidlig opsporing af mistrivsel

Overgang fra folkeskole til ungdomsuddannelse

Deltagerne havde fokus på at bygge bro mellem folkeskole og ungdomsuddannelse både for at fremme trivsel og 'sunde' fællesskaber, og for at undgå frafald. Der var et stærkt ønske om at arbejde med kultur, holdninger og sundhedsvaner i skole og på

ungdomsuddannelser og målrette indsatsen for at understøtte trivsel gennem ledelse, lærerinvolvering, UUV-, AKT-, SSPsamarbejde m.v.

- Fremme trivsel og 'sunde' fællesskaber og forebygge frafald på ungdomsuddannelse
- Styrket indsats i forhold til rusmidler og tobak på alle skoler og ungdomsuddannelser, fx fælles rusmiddelpolitik, beredskabsplan, undervisning og koordinerende netværksgruppe mellem kommune og ungdomsuddannelser

Sundhedsadfærd

Sundhedsadfærd og mental sundhed har stor betydning for folkesundheden og har samtidig stor betydning for social ulighed i sundhed. Deltagerne på temadagen har fokuseret på indsatser til at forbedre sundhedsadfærd især med fokus på rygning og alkohol, som ifølge en undersøgelse fra Statens Institut for Folkesundhed forklarer størstedelen af den sociale ulighed i sundhed og næsten hele den stigning, der har været i uligheden i sundhed de sidste 30 år.

Deltagerne havde fokus på at give børn sunde vaner, mens de stadig går i skole, og på at tilrettelægge indsatser, der hvor borgerne lever deres liv. Der har været særlig opmærksomhed på at tilpasse indsatserne ud fra borgeres ressourcer og handlekompetence, og på de sociale relationer og netværk og nærmiljøets fysiske, organisatoriske og kulturelle rammer. Flere deltagere drøftede muligheden for en supersettingtilgang, som involverer flere dele af lokalsamfundet. Forslag til indsatser kan opsummeres til følgende:

- Røgfri skoletid og -arbejdstid i skoler, på ungdomsuddannelser og arbejdspladser
- Hjælp til rygestop for stærkt tobaksafhængige borgere med mulighed for betalt rygestopmedicin
- Tidlig opsporing af gravide og familier med alkoholproblemer samt fokus på den familieorienterede alkoholbehandling.
- Trivsel og fysisk aktivitet i nærmiljøet gennem involvering i sociale fællesskaber og samarbejde med frivillige og foreningslivet
- Sund byplanlægning i forhold til indretning af uderum og tilgængelighed, fx cykelstier, scaterpark, udendørsfitness

Ledige og fastholdelse på arbejdsmarked

Deltagerne drøftede muligheden for at sikre, at beskæftigelsesindsatsen kombineres med en sundhedsfaglig indsats, hvor

1) Se de væsentligste faktorer, der har indflydelse på social ulighed i sundhed mere uddybet i publikationen: Social ulighed i sundhed. Hvad kan kommunen gøre? Sundhedsstyrelsen 2011.

sundhed og trivsel ses som led i, at borgerne kommer tilbage på arbejdsmarkedet. Det gælder ikke mindst i forhold til at hjælpe borgere med alkoholproblemer og/eller mentale problemer, så problemerne ikke udvikler sig. I flere kommuner er sundhed og beskæftigelsesområder lagt sammen eller der er oprettet delestillinger, så der koordineres mellem jobcentre, arbejdsplads og sundhedsområdet.

- Tilbud om fysisk aktivitet og træning for ledige borgere med fokus på trivsel og fællesskab og på at reducere smerter
- Sikre en bedre tilbagevenden til arbejde efter sygefravær med fleksible arbejdskrav
- Fokus på at skabe et mere rummeligt arbejdsmarked med etablering af flere arbejdspladser med fleksible arbejdskrav
- Arbejde for at styrke langtidssygemeldte borgere og hurtig udredning og behandling, så ventetiden forkortes

Socialt udsathed

Deltagerne tog udgangspunkt i socialt udsatte som en sammensat gruppe, der omfatter både børn, unge og voksne samt borgere med høj risiko for udsathed fx på grund af langvarig arbejdsløshed, svær psykisk sygdom, hjemløshed, misbrug m.v. Erfaringen er, at området er præget af mange aktører og at der er behov for koordinerede indsatser både på tværs i kommunen, men også på tværs af sektorer. For socialt udsatte, der ikke er brugere af socialfaglige tilbud, anbefales en tværfaglig, opsøgende indsats, på de udsattes præmisser.

- Aktiv opsøgende indsats og støtte til udsatte borgere – også familiefokus
- Koordineret sundheds- og socialindsats, fx mentor med mening og Housing First
- KRAM indsatser i socialfaglige botilbud

Temadagene var planlagt af Center for Forebyggelse i praksis som opfølgning på den nordiske konference "Social ulighed i sundhed i Norden – fra viden til handling" og præsenterede den nyeste viden om, hvordan man kan implementere indsatser mod social ulighed i sundhed. I alt 140 ledere og konsulenter fra 53 kommuner i landet deltog.

Links og litteratur

Den nordiske rapport: "Tackling Health Inequalities Locally – the Scandinavian Experience", Københavns Universitet, 2015.
Link: [Her](#)

Social ulighed i sundhed. Hvad kan kommunen gøre, Sundhedsstyrelsen 2011.
Link: [Her](#)

Ulighed i sundhed – Årsager og Indsatser, Sundhedsstyrelsen, 2011.
Link: [Her](#)

Forebyggelse i nærmiljøet. Kommunale erfaringer, Sundhedsstyrelsen 2015.
Link: [Her](#)

Tobak:

Unge og rygning. Inspirationskatalog, Sundhedsstyrelsen 2016.
Link: [Her](#)

Evaluering af puljen "Forstærket indsats over for storrygere" (midtvejsevaluering), Sundhedsstyrelsen 2016.
Link: [Her](#)

Behandling af tobaksafhængighed. Anbefalinger til en styrket klinisk praksis. Sundhedsstyrelsen, 2011.
Link: [Her](#)

Alkohol:

Unge, alkohol og stoffer. Tværgående evaluering af satspulje-projekterne, Sundhedsstyrelsen, 2014.
Link: [Her](#)

Guide til implementering af to anbefalinger om tidlig indsats fra forebyggelsespakken om alkohol, Sundhedsstyrelsen 2013.
Link: [Her](#)

National klinisk retningslinje for behandling af alkoholfafhængighed, Sundhedsstyrelsen 2015.
Link: [Her](#)

Om Center for Forebyggelse i praksis

Center for Forebyggelse i praksis, KL bidrager til at styrke folkesundheden ved at understøtte kommunernes arbejde med at sikre kvalitet og vidensbaseret af forebyggelsesindsatsen.

Centerets opgave er:

- At formidle viden om vidensbaserede forebyggelsesindsatser.
- At understøtte implementering af vidensbaserede forebyggelsesindsatser.
- At medvirke til udvikling af nye vidensbaserede forebyggelsesindsatser.

Centerets indsats for at understøtte kommunernes arbejde er baseret på kommunernes behov for ny viden og deres udfordringer i forbindelse med implementering.

Aktiviteterne kan omfatte afholdelse af temadage og kurser, rådgivning samt koordinering og formidling af viden til beslutningstagere og andre interessenter og aktører på forebyggelsesområdet.

Læs mere om centeret her Link: www.kl.dk/forebyggelseipraksis

Center for
Forebyggelse i praksis

KL
Weidekampsgade 10
2300 København S
Tlf. 3370 3370
kl@kl.dk
www.kl.dk

December 2016
Produktion: Kommuneforlaget A/S
Design: e-Types
Foto: Colourbox